

УДК 657:658.1

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сіренко Н.М., Коваль С.Ю.

Миколаївський національний аграрний університет

У статті розглянуто основні аспекти обліку фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств в сучасних ринкових умовах. Встановлено, що при формуванні фінансових результатів та відображенні їх у фінансовій звітності необхідно враховувати інтереси різних категорій користувачів. В наш час експлуатаційні характеристики персональних комп'ютерів створюють передумови для автоматизації процесу обліку доходів, витрат і фінансових результатів. В роботі доведено, що використання цифрових програм дозволяє суб'єктам господарювання економити людські і фінансові ресурси на всіх стадіях технологічного процесу збору, нагромадження та обробки облікової інформації.

Ключові слова: облік, формування, доходи, витрати, фінансові результати.

Постановка проблеми. В сучасних умовах основним критерієм, який характеризує ефективність діяльності того чи іншого суб'єкта господарської діяльності є фінансовий результат його діяльності. Управлінський персонал, в свою чергу, потребує фінансової інформації для прийняття оперативних управлінських рішень. Основним фактором, який забезпечує достовірність управлінської інформації з питань фінансових результатів є належна організація системи їх обліку, яка накопичує інформацію про доходи і витрати підприємства та, на їх основі, формує фінансовий результат.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми вдосконалення бухгалтерського обліку фінансових результатів досліджували в своїх працях вітчизняні та закордонні вчені, зокрема, Ф.Ф. Бутинець, С.О. Левицька, Н.Т. Білуха, С.В. Івахненко, Л.І. Лаврінченко, Ю.А. Верига, Н.В. Пошерстник, Г.Г. Кірейцев, С.Ф. Голов, В.В. Сопко, М.Т. Білуха, Є.В. Мних, О.П. Рудановський та ін. Проте залишається чимало невирішених питань, котрі потребують детального дослідження та надання практичних пропозицій у зв'язку з постійною зміною нормативно-правової бази.

Метою написання статті є систематизація теоретичних аспектів та аналіз сучасних тенденцій обліку фінансових результатів на сільськогосподарських підприємствах.

Виклад основного матеріалу. В сучасних економічних реаліях для суб'єктів господарювання важливим завданням є максимізація прибутку, як основного фактора підтримки його конкурентоспроможності на ринку, а також для здійснення розширеного відтворення. Фінансовий результат як облікова категорія визначається різницею між доходами і витратами або приростом (зменшенням) власного капіталу підприємства, створеним в процесі підприємницької діяльності за звітний період за виключенням зміни капіталу за рахунок внесків або вилучення власниками.

Варто відмітити, що в нормативно-правових актах мало уваги приділено дефініції фінансових результатів. В більшості з них наведені визначення «прибутку» та «збитку», а поняття «фінансові результати» детально не розглядається. Тому доцільно було, на нашу думку, дослідити трактування поняття «фінансові результати» провідних українських науковців. В результаті аналізу різних поглядів вітчизняних вчених на сутність поняття «фінансові результати» встановлено, що думки деяких науковців збігаються, але все ж таки не існує єдиного трактування цієї економічної категорії.

Досліджені трактування терміна фінансові результати було згрупувано за обраними критеріями та представлено у вигляді діаграми (рис. 1).

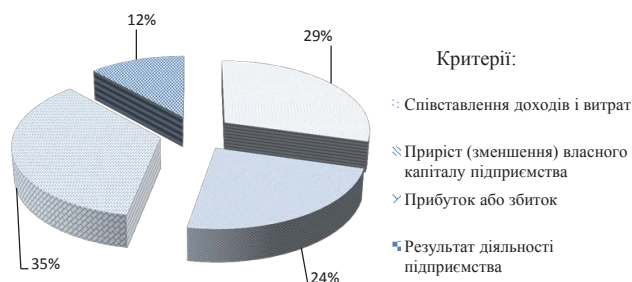

Рис. 1. Співвідношення груп трактувань дефініції «фінансові результати» серед провідних вітчизняних вчених

Джерело: розроблено автором

По трьох з чотирьох обраних критеріїв результати майже рівні і коливаються в межах від 24 до 35 відсотків. Тому можна констатувати, що консенсусу з даного питання не можна буде отримати найближчим часом через принципові розбіжності.

Основною проблемою обліку доходів підприємств є проблема повноти та своєчасності їх відображення у системі обліку. На даний момент рівень не відображення доходів в країні коливається від 30 до 70 відсотків. В сучасних економічних умовах вітчизняні підприємства відображають витрати більш повно та об'єктивно, ніж доходи, що пов'язано з особливостями їх контролю. При зниженні доходів підприємства можливе заниження суми виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), і, як результат – зниження бази оподаткування підприємств податком на додану вартість. Незгрупована, належно

не оформлена інформація про доходи підприємства гальмує процес первинної обробки аналітичної інформації, призводить до помилкової оцінки здійснюваних підприємством господарських процесів. Сучасний стан обліку доходів можна характеризувати низьким рівнем відповідності обліково-контрольної системи підприємства щодо його доходів чинному законодавству з обліку та меті й завданням самого підприємства [5].

Що ж стосується обліку витрат то найбільша частина витрат, що залишається поза обліком, належить до витрат з оплати праці. Основними причинами цього є значні відсотки відрахувань до соціальних фондів оплати праці, високий рівень корупції в державних і місцевих органах влади, відсутність дієвої нормативно-правової бази, низький рівень контролю.

Актуальною проблемою, що стосується обліку фінансових результатів на сьогоднішній день є відсутність будь-якої класифікації фінансових результатів в нормативно-правових актах. Існування досконалої класифікаційної системи дозволить створювати ефективні інформаційні облікові моделі, а це в свою чергу підвищить рівень аналітичності інформації і дасть змогу приймати необхідні рішення кінцевих користувачів [8].

Класифікація повинна відповідати, як мінімум, двом постулатам: перший – вона має бути теоретично обґрунтованою; другий – застосування її на практиці визначається виробничою необхідністю. Оскільки фінансові результати здійснюють вирішальний вплив на конкурентоспроможність підприємства на ринку то доцільно було б, на нашу думку ввести таку класифікаційну ознаку як «За рівнем системи управління» (рис. 2). Для горизонтальної системи управління було б доцільно збирати інформацію, яка стосується прибутковості відповідних виробничих підрозділів підприємства. Це в перспективі дасть змогу виділити збиткові підрозділи на підприємстві і дозволить прийняти оперативні рішення задля вирішення цієї проблеми. Для вертикальної ієрархічної системи управління буде доцільно надавати узагальнену інформацію про стан фінансових результатів суб'єкта господарювання для здійснення запланованої стратегії підприємства. Тобто, інформація, що надається для горизонтальної системи управління має значення при прийнятті тактичних рішень, а для вертикальної системи управління використовується для розроблення стратегії підприємства.

В результаті дослідження механізму контролю за розподілом фінансових результатів за видами діяльності часто виявляють певну невідповідність між назвами рахунків, видами діяльності і їх змістом, що викликано розбіжностями між трактуванням Інструкції про застосування Плану рахунків та НП(С)БО 1, що визначає види діяльності. Так, НП(С)БО 1 визначає розподіл звичайної діяльності на операційну, фінансову та інвестиційну. Згідно з цим нормативно-правовим актом та Інструкцією про застосування Плану рахунків доходи, витрати і фінансові результати поділяються на операційні, фінансові та інші, а тому важливо привести облік доходів і витрат до єдиної системи групування тому необхідно уточнити класифікацію цих фінансових категорій з урахуванням вимог зазначених в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Необхідно детально вивчи-

ти План рахунків бухгалтерського обліку з питань доходів і витрат, щоб зменшити плутанину в рахунках. Так, наприклад, рахунки 74 «Інші доходи» та 97 «Інші витрати» майже в повному складі містять субрахунки які відносяться до інвестиційної діяльності [1].

Згідно з визначенням інвестиційної діяльності доходи і втрати від участі в капіталі (рахунок 72 і 96 відповідно), які на сьогоднішній день відносяться до результатів фінансової діяльності, доцільно віднести до результатів інвестиційної діяльності. Проаналізувавши структуру «Фінансових доходів» (рахунок 73) можна зробити висновок, що «Дивіденди одержані» (субрахунок 731) та «Відсотки одержані» (субрахунок 732) належать до результатів інвестиційної діяльності, оскільки є частиною прибутку отриманого від інвестицій.

Субрахунок 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів» було б доцільно відобразити у складі доходів від фінансових операцій. Особливої уваги потребують рахунки, що стосуються обліку курсових різниць. Так субрахунок 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» та субрахунок 974 «Втрати від неопераційної курсової різниці» було б доцільно відобразити у складі рахунків на яких обліковуються фінансові операції, а саме на рахунках 73 «Фінансові доходи» і 95 «Фінансові витрати» відповідно [4].

Раціональне групування рахунків спростить бухгалтерські задачі в плані правильного віднесення сум доходів чи витрат на відповідні рахунки залежно від діяльності, в якій вони були понесені. Певна невідповідність в класифікації рахунків може впливати на достовірність інформації, що використовується інвесторами, і в подальшому на здійснення інвестицій.

Вагомим недоліком Плану рахунків бухгалтерського обліку є те, що в ньому не приділяється належної уваги інвестиційній діяльності. Так, рахунок 79 «Фінансові результати» не містить субрахунків, що б характеризували результати інвестиційної діяльності. І взагалі, в Плані рахунків відсутні окремі рахунки для ведення обліку операцій, пов'язаних з інвестиційною діяльністю. Тому доцільно було б ввести до Плану рахунків бухгалтерського обліку окремі субрахунки 794 «Результат інвестиційної діяльності».

В умовах жорсткої конкуренції між підприємствами більше шансів на домінування має те, яке оперує актуальною інформацією про рентабельність тієї чи іншої продукції та зміни попиту на неї, що безпосередньо впливає на результати діяльності. Ефективне рішення цих питань при значному обсязі інформації неможливе без використання

комп'ютерних систем автоматизації оперативного і бухгалтерського обліку.

Сучасні тенденції полягають в тому, що більшість конкурентоспроможних підприємств постійно удосконалюють системи автоматизації бухгалтерського обліку. Системи оперативного і управлінського обліку можуть використовуватися більш універсально, ніж комп'ютерні програми, основне призначення яких – підготовка звітів.

Проте, значно вища ефективність досягається при проведенні комплексної комп'ютеризації бухгалтерського, оперативного, фінансового і управлінського обліку підприємства.

Кінцевою метою комплексної автоматизації обліку на підприємстві є створення інформаційної бази, яка б сприяла прийняттю управлінських рішень, вибору стратегії на основі аналізу господарської діяльності за різними показниками та досягненню конкурентноспроможності підприємства.

Сучасна комп'ютерна техніка дає змогу накопичити, систематизувати й узагальнити облікові дані про доходи та фінансові результати діяльності в автоматичному режимі, що підвищує ефективність вирішувати проблеми аналітичного обліку доходів і фінансових результатів, завдяки широким можливостям у виборі номенклатури аналітичних об'єктів, оперативності отримання даних про доходи та фінансові результати на

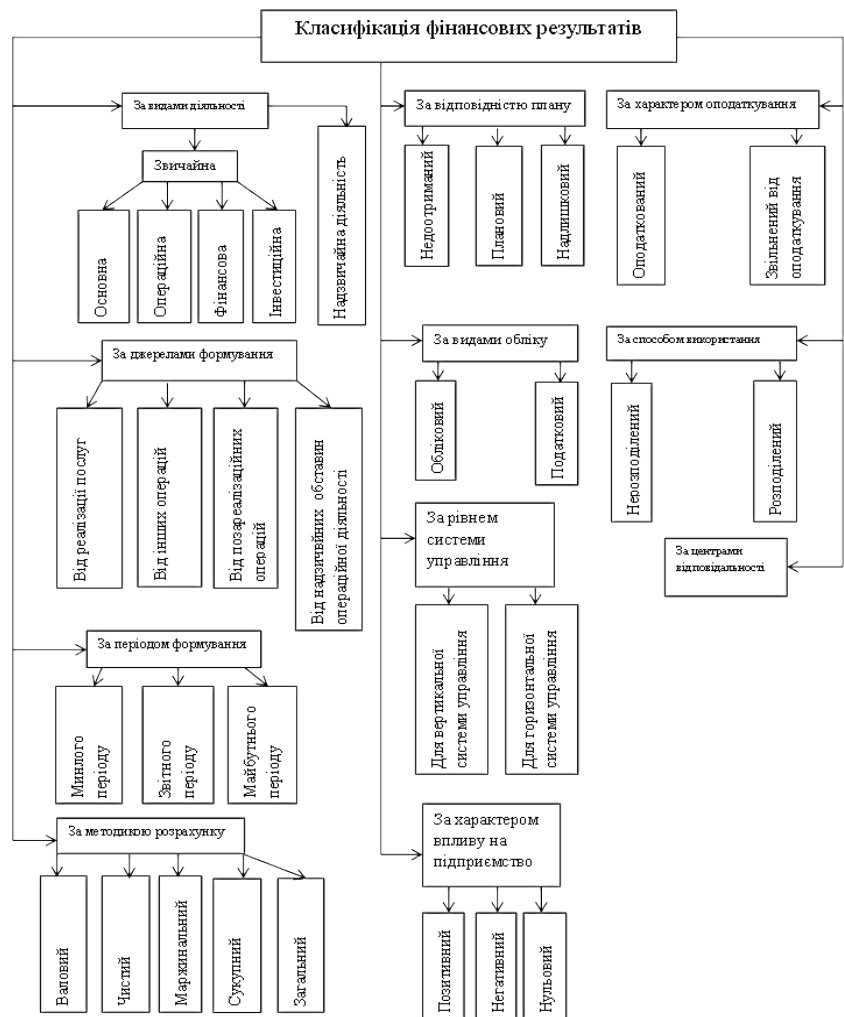

Рис. 2. Класифікація фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств

Джерело: розроблено автором за даними [6]

будь-яку звітну дату. З'являється можливість формувати велику кількість додаткових звітів для отримання достовірної інформації.

Висновки і пропозиції. Основним із індикаторів ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства є його фінансовий результат, з метою достовірного визначення якого система бухгалтерського обліку потребує створення єдиної класифікації видів діяльності господарюючих суб'єктів. Оскільки фінансові результати здійснюють вирішальний вплив на конкурентоспроможність підприємства на ринку то важливо впровадити єдину класифікацію фінансових результатів і ввести таку класифікаційну ознаку як «За рівнем системи управління», що дозво-

лить виявити збиткові підрозділи підприємства, та сприятиме управлінському персоналу в розробленні стратегії.

Вдосконалення потребує також нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку фінансових результатів. Мова йде про План рахунків бухгалтерського обліку. Вагомим його недоліком є те, що в ньому не приділяється належна увага інвестиційній діяльності. Тому доцільно було б ввести до Плану рахунків бухгалтерського обліку окремих субрахунок 794 «Результат інвестиційної діяльності». На нашу думку, це допоможе створити відповідність між різними нормативно-правовими актами, а також позитивно вплине на достовірність облікової інформації.

Список літератури:

1. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу / М. М. Бердар // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 5. – С. 133-138.
2. Березницька О. В. Сучасні підходи до оцінки вартості підприємства / О. В. Березницька // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 1. – С. 3-7.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза. – Житомир: ЖІТІ, 2010. – 672 с.
4. Вахович І. М. Резерви нарощування фінансової спроможності регіонів України / І. М. Вахович, І. М. Камінська // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 3 (105). – С. 197-207.
5. Журавель Г. П. Облікова політика підприємства в ринкових умовах: [навч. посібник] / Г. П. Журавель, В. Б. Клевець, П. Я. Хомин. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2014. – 320 с.
6. Мазур В. П. Методичні аспекти аудиту фінансових результатів діяльності аграрних підприємств // В. П. Мазур / Облік та фінанси АПК. – 2010. – № 3. – С. 110-113.
7. Сагайдак Р. А. Аудит фінансових результатів сільськогосподарських підприємств: суть та основні аспекти організації [Електронний ресурс] – Р. А. Сагайдак – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
8. Ясіновська І. Ф. Фінансова стійкість сільськогосподарських підприємств Львівщини / І. Ф. Ясіновська // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 107-111.

Сиренко Н.М., Коваль С.Ю.

Николаевский национальный аграрный университет

НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ НА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Аннотация

В статье рассмотрены основные аспекты учета финансовых результатов деятельности сельскохозяйственных предприятий в современных рыночных условиях. Установлено, что при формировании финансовых результатов и отражении их в финансовой отчетности необходимо учитывать интересы различных категорий пользователей. В наше время эксплуатационные характеристики персональных компьютеров создают предпосылки для автоматизации процесса учета доходов, расходов и финансовых результатов. В работе доказано, что использование цифровых программ позволяет субъектам хозяйственной деятельности экономить человеческие и финансовые ресурсы на всех стадиях технологического процесса сбора, накопления и обработки учетной информации.

Ключевые слова: учёт, формирование, доходы, расходы, финансовые результаты.

Sirenko N.M., Koval S.Y.

Mykolayiv National Agrarian University

AREAS OF IMPROVEMENT OF ACCOUNTING FINANCIAL RESULTS FOR AGRICULTURAL ENTERPRISES

Summary

In the article the basic aspects of accounting financial results of agricultural enterprises in the current market conditions. It was established that the formation of financial results and reflected them in the financial statements should consider the interests of different categories of users. Nowadays PCs for operational characteristics create the preconditions for automating the process of income, expenses and financial results. It is proved that the use of digital programs allow business entities save human and financial resources at all stages of the process of collection, accumulation and processing of accounting information.

Keywords: accounting, formation, income, expenses and financial results.